

3 1761 08123575 6

Masaryk, Tomas Garrigue
Budouci Cechy

DB

205

.3

M37419

T. G. MASARYK:
Budoucí Čechy.

Přeložil a úvodem opatřil

Dr. JAN REICHMANN.

Cena K 1.—.

Nakladatel OTTO GIRGAL, Smíchov,
»U anděla«.

T. G. MASARYK:
Budoucí Čechy.

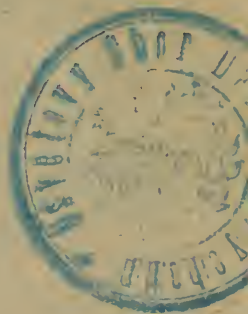
Přeložil a úvodem opatřil

Dr. JAN REICHMANN.

Cena K 1.—

TSKOVY ODBOR HLAVNÍHO STAV
BENKOLOTENSKÉHO ČERVENÉHO

Nakladatel OTTO GIRGAL, Smíchov,
»U anděla«.

DB

205

.3

M 37419

Spoj. graf. ústavy Koppe-Bellmann,
Praha-Smichov.

Ú V O D.

Mezi nejdůležitější stránky vůdčí činnosti T. G. Masarykovy v zahraničním osvobozovacím hnutí patří jeho činnost publicistická, kterou budil v dohodových kruzích porozumění pro význam otázky československé. Jako předseda Národní Rady v Paříži vydal několik brožur a napsal množství článků, zabývajících se zejména problémem malých národů ve světové válce. K oněm patří knížka *The problem of small nations in the European crisis*, která vyšla 1917 nákladem instituce zvané *The Council for the study of the international relations* (*Foreign Series No. 2*)*), k těmto závažná studie *The future Bohemia*, která byla otištěna v londýnské revui *The New Europe* téhož roku (čís. 15).

Andrea Torre, poslanec italské sněmovny, mluví v úvodu k vlašské verzi francouzské knihy Eduarda Beneše (*Detruisez l' Autriche-Hongrie*), vydané nákladem Ausonie v Římě roku 1917 pod názvem *La Boemia contro l' Austria-Ungheria* o tomto pozoruhodném článku (autorevole articolo) a nazývá Masaryka „il grande boemo, che è insieme un filosofo,

*) Problém malých národů v evropské krizi, Londýn 1917. Rada pro studium mezinárodních styků.

un sociologo, un uomo politico, un apostolo mirabile ed una profetica coscienza.“*)

Vzpomeňme také, že Masaryk již roku 1915 přednášel na Královské Koleji (King's College) university Londýnské o sociologii a o dějinách slovanských národův. Ale auctor slavného dvousvazkového díla *Russland und Europa* (Jena, Eugen Diederichs 1913, český překlad Rusko a Evropa posud nedokončen u Laichtera) byl již před válkou na slovo vzatým znalcem těchto otázek. Jeho rozsáhlá a hluboká vědecká průprava umožnila také pádnost a přesvědčivost jeho statí a knižních publikací, které vedle prací Benešových, Noskových, Osuského a Perglerových mají lví podíl na zdaru revoluční akce československé. Budoucí pokolení, která se budou moci dívat na historii této vskutku duchovní a idealistické revoluce s kritického hlediska, usnadněného přístupností všech pramenů, budou vždy v těchto Masarykových projevech, provanutým dechem jeho dávných ideálů humanitních, jeho — abych s Palackým mluvil — „čistého človēctví“, spatřovati první popudy, které státníkům dohodovým, věřivším až dotud v nutnost zachování integrity Rakousko-Uherska, otevřely oči a daly poznati celou proľhanost a nemravnost sveřepé hegemonie německo-maďarské.

Na Král. Vinohradech, v březnu 1919.

Ph. Dr. Jan Reichmann.

*) t. j. „velikým Čechem, jenž jest zároveň filosof, sociolog, politik, podivuhodný apoštol a prorocké svědomí“.

Byli jsme před Rakouskem,
budeme po něm.

Palacký o Čechách.

Od prvního výbuchu války jevílo veřejné mínění západní Evropy málo zájmu o ústavní a politické problémy mocnářství rakousko-uherského i zemí, z nichž se skládá, a také během války pozornost se obrátila hlavně k Německu, při čemž Rakouska-Uherska se hrubě nedbalo. Bylo velmi přirozeno, že mnozí političtí diletanti potírali poznání skutečnosti, podle níž jest Rakousko-Uhersko Anglii neméně nepřátelské nežli samotné Německo. Na štěstí vůdčí státníci angličtí i spojenečtí chápali pravý stav věcí, jak se jeví jasně v jejich programu, hlásajícím osvobození národů neněmeckých a nemaďarských v Rakousku-Uhersku — jinými slovy: rozkouskování dualistického mocnářství. Jeden z národů, jež jest nutno osvoboditi, jest národ československý, který jak jsem se pokusil ukázati, má plné právo na samostatnost. Čechy jsou vskutku s právního hledíště státem nezávislým, proti jehož starobylým právům Němci i Maďaři brojí a jež ruší. Česká otázka není pouhou otázkou národnostní a nemůže býti rozřešena ústupkem většího nebo menšího stupně správní autonomie; ona obsahuje rovněž požadavky povahy politické. Čechy bojují za samostatnost, a docílení takové samostatnosti souhlasí se zájmy spojenců — ba spíše, jest pro ně nutností.

Přítomný článek jedná o projektovaném samostatném státě českém i o jeho organizaci správní a ústavní.

I. Rozsah půdy a obyvatelstvo. — Český stát byl by utvořen ze zemí koruny svatováclavské, to jest z Čech, z Moravy a ze Slezska, k nimž by byly připojeny kraje slovenské v severních Uhrách. Hranice prvních tří zemí následovaly by asi linii vymezených dějinami a tradicí, ale jižní i západní hranice Slovenska nemohly by býti určeny bez odporu se strany Maďarů, třebaže takové hranice jsou hlavně národopisné a uzavírají nejmenší možný počet maďarského obyvatelstva.*) Nový stát bude takto míti kolem 12,000.000 obyvatel a bude se prostíratí na ploše asi 50.000 čtverečných mil (Belgie čítá jich 11.373).**)

II. Jmeno. — Nota presidenta Wilsona navrhuje osvobození „Čechův i Slováků“ (des Tchèques et des Slovaques), kdežto anglický překlad mluví o „Čechoslovácích“. Jest především nutno vymeziti otázku názvosloví. Není to pouhá otázka filologická; ono jméno obsahuje určité pojetí právní i politické, a pokus o definici. Jest obecně známo, že tato otázka názvosloví byla příčinou velikých nesnází mezi Rakouskem a Uhrami, když byla zřízena soustava dualistická,

*) Osoba, kompetentní v takové otázce, a beroucí v počet nezbytnosti strategické, navrhuje tyto hranice: od Ungvaru přes Košice podél národopisné hranice, táhnoucí se po řece Ipoli, až k Dunaji, pojímajíc v to i Prešpurk; také hranice na východ i na sever jsou naznačeny.

**) V tom jsou zahrnuty české menšiny v Dolních Rakousích, sousedících s Čechami, i v pruském Slezsku. Ty i ony mohly by býti snadno připojeny k Čechám na místo německého území. Někteří čeští politikové činí také nárok na lužické Slovany, kteří kdysi patřili k Čechám.

a podobné nesnáze by mohly povstati i v našem případě.

Čechy v přísném smyslu označují vlastní Čechy, hlavní české území bez Moravy a bez Slezska; ale „česká“ koruna značí všechny tyto tři země jako ústavní jednotu. V tomto smyslu mohlo by jméno Čechy označovati celý budoucí stát. Jeho původ zdá se keltský; Bojové byli národnost keltská, jež bydlila v částech země, a po nich následoval německý kmen Markomannů, kteří potom byli zatlačeni Čechy a Slováky. **Čech** jest jméno, jež slouží v Čechách a v jejich krajích k označení **národu a jazyka** slovanského, a protože v těchto provinciích vyskytují se tu a tam menšiny německé a polské, jsou názvy, jichž se užívá k označení celé země, **státu**, „Böhmen“ a „böhmisch“. Češi sami nepřijali tohoto rozlišení, užívají slova „český“ v obojím smyslu. Když však se píše německy a latinsky, užívá se slov „Böhme“ a „Bohemus“; než Francouzi přijali pojmenování slovanské a tohoto také užívají Němci.

Slováci prostírají se od jihovýchodního ohbí Moravy velice hluboko do Uher. Jsou částí národa českého. Byvše přivtěleni k Uhrám koncem desátého století a byvše proto odděleni od Čechův, utvořili národní jednotu **proti Maďarům**. V osmnáctém století přijali vlastní nářečí jako literární jazyk; ale otázka jazyková nemá důležité úlohy, jelikož všichni Češi velmi dobře rozumějí slovenštině a naopak.

Mezi Slováky byla vždy strana, která, zachovávajíc věrnost k vlastnímu nářečí, propaguje jednotu těchto dvou větví jednoho a téhož národa. Slova „česko-slovácký“ nebo „československý“ (zamýšlejícího zvláště druhým tvarem označiti velice důvěrnou jednotu) užívá se velice zhusta, jakkoli ho nepřijali radikální Slováci, kteří požadují národnosti naprosto

odlišné. Politické vztahy mezi Čechami a Slovenskem mohou býti formulovány s různou nomenklaturou. Mohou v nich vzniknouti tytéž otázky, o kterých rozpravíme, chceme-li vymezení vztahy Rakouska a Uher. Tak na příklad rozhodnutí na prospěch jména „česko-slovenský“ nebo „česko-slovácký“ nebo „český a slovácký“ bude záviseti na více méně přísné jednotě obou národů. Není nijaké pochyby, že jednota obou národnostních větví vzroste. V tomto ohledu politikové, kteří mluví jménem Čechův a Slováků z kolonií evropských i amerických (v Čechách a na Slovensku lid nemůže veřejně vyjádřiti vlastní mínění) souhlasí s požadavkem společného, sjednoceného státu a rozumí se jako přirozená věc na obou stranách, že Slováci na Slovensku budou svobodně užívati vlastní řeči, jak budou chtíti. Ve skutečnosti nebude tam otázky jazykové: politický zájem problému týká se jen finanční organizace Slovenska a jeho vývoje hospodářského i školského. A s takovéhoho hlediska prospěje zájmem Slovenska co možná nejprísnejší jednota, protože Maďaři tuto otázku zanedbávali a pokusili se, pokud bylo možná, udržeti je hospodářsky na starém, prvotním stupni vývoje.

Proto tedy vubec bude vhodnější, aby lepší pojmenování státu, jenž bude složen z Čechův a Slovákův a z menšin neslovanských, byl zde název Čechy. To jest skorem jistě jméno, jež si osvojí mezinárodní zvyk, jelikož takto nebude si musit názvosloví pamatovat vnitřní označení, nýbrž zvolí nevyhnutelně termín nejprostší, a to ten, pod kterým jest země obecně známa.

III. Ústava a vláda. — Čechy jsou projektovány jako stát monarchický, ačkoli politikové radikálnější zasazují se o českou republiku. Jest nutno uznati, že zkušenosti, které byly učiněny s cizími sympatiemi

na Balkáně, vedou i politiky konservativnější k připuštění vhodnosti ústavy republikánské.

Čeští politikové, ačkoli jsou si jisti nesnází existujících při znovuzřízení Čech, neusilují vzdálit se veškeré zodpovědnosti při práci, již jest vykonati. Jestliže slibují úplnou samostatnost, znamená to zároveň, že touží uvést v činnost všechny politické síly národní, aby zřídili silný stát. Rusku i všem spojencům prospějí silné státy i národy slovanské, kteréhožto cíle bude moci býti lépe dosaženo, jestliže tyto národy budou nésti samy plnou zodpovědnost vlastního politického vedení.

Čechy budou přirozeně konstituční a demokratické. Znovuzrození Evropy nebude dokonáno pouze reformou politickou ve smyslu vztahů státu k státu, nýbrž především tak, že vskutku bude napomáhati svobodě a pokroku vnitřního života evropských národů; při tomto úkolu mohou spojenci i Evropa plně počítati s národem českým.

IV. Problémy hospodářské a finanční. — Jest obecně známo, že ve příčině hospodářské a finanční jsou Čechy „perlou Rakouska“, a budou v budoucnosti mnohem více nežli doposud: vskutku budou ještě více, protože nebudou musit vydržovat rakouské provincie hospodářsky slabší.*)

Od počátku svého svazku s Uhrami a s Rakouskem byly Čechy páteří Rakouska: kraje alpské byly chudé; Terst a moře měly malou důležitost: Uhry neměly hospodářsky nijaké váhy. Čechy vyvážely obilí a vyráběly zboží rukodílné. Teprve v druhé polovině čtrnáctého století staly se Uhry sýpkou Rakouska a

*) Jest třeba poznamenati, že rakouské finance spočívají na Čechách, Moravě, Slezsku, na Dolních Rakousích s Vidní, na severním Štyrsku, a z nedávných let na části západní Haliče.

z části Čech, které naproti tomu jako pozůstatek Rakouska dovážely žito a mouku, kterých jim bylo zapotřebí, z Ameriky.*)

České země jsou opravdu „perlou Rakouska“, nejen s hlediště zemědělské a průmyslové výroby, nýbrž také, — což je nevyhnutelný důsledek, s hlediště finančního. V druhých zemích mocnářství státní výdaje převyšují příjmy, které státu ovšem neplynou v přiměřené výši, a tento schodek vyrovnávají země české. Vzhledem k faktům nahoře vyloženým málokdo by mohl pochybovati o pravděpodobnosti, že by se Čechy mohly samy ze sebe uživiti a postupovati.

Na neštěstí Čechy nemají mořského pobřeží (leđa ono v dramate Shakespeareově**) a to jest mimo všechny pochyby veliká nevýhoda, pohlédneme-li na příklad na malé Dánsko a na jiné země obklopené mořem. Ale Čechy nejsou samy v takovém stavu; nemají horšího osudu Srbska, Uher, Švýcar. Příklad Švýcar ukazuje, že nejen politická nezávislost může býti udržena v zemi úplně, nýbrž že i moderní dopravní prostředky jí poskytují možnost, za které může se vyvolati v život kvetoucí průmysl. Švýcary nemají ani uhlí a přece se jim podařilo stát se zemí průmyslovou. Čechy naproti tomu jsou velmi bohaty uhlím a budou tudíž s to, aby dodaly pohonu nutným železnicím. Ale budou moci míti k dispozici Terst, který možná bude míti svůj svobodný přístav. Potom budou také přístavy srbsko-chorvatské a polský přístav v Gdansku, pokud vztahy k Německu budou Čechám překážeti v užívání Hamburku. Vzdálenost z Prahy do Hamburku jest táž jako z Prahy do Terstu. Gdansko je

*) Vynecháváme statistická data. Pozn. překl.

**) Míni se místo v Shakespeareově „Zimní pohádce“, kde princ Florizel umíst'uje Čechy u moře. Pozn. překl.

trochu vzdálenější a rovněž Pulje. Tady je zajisté možnost stvořiti novou cestu vodní dopravy prostředkem průplavu Moravou-Odrou-Vislou, jehož počátek již existuje.

Jakkoli moře poskytuje nepochybně strategické hranice poměrně silné, přece vývoj moderních válečných lodstev snadno naproti tomu dává takovou výhodu, o jejíž skutečnosti jsme se přesvědčili v této válce. Belgie, Dánsko, Norvéžsko na příklad mohou se takto dobře uplatňovati.

Čechy přirozeně vezmou na sebe svůj díl **státního rakouského dluhu** z doby předválečné; ale odmítnou bráti podíl na dluhu vzniklém za války. Finanční stav Rakousko-Uherska je velice choulostivý, válka stála říši ohromné částky peněz a rakousko-uherská banka jest snížena a změněna v ústav na výrobu falešných bankovek.*)

Samostatné Čechy budou musit začít vlastní správu se značným finančním břemenem a jejich vynikající politikové jsou si venkoncem vědomi svého velmi těžkého úkolu a nutnosti pevné a úplně zabezpečené finanční správy. Lze souhlasiti s tím, že po válce finanční vyčerpanost všech národův učiní nezbytnou přísnější finanční správu. Ale lze bez nadsázky říci, že Čechy budou míti znamenité úředníky ve všech odvětvích správy veřejné i soukromé, naprosto způsobilé úkolu znovuzřízení nového státu.

Jest nemožno v tomto schematickém nárysu promluvit o všech českých problémech sociálních a hospodářských. Ale jest v obecném zájmu nutno zdůrazniti zvláštní postavení velkostatkářů čili české

*) Banka měla jen 1.300.000.000 zlatých korun, ale dnes neustále vydává nové peníze a nové bankovky. Od počátku roku 1917 nebyl počet jejich zlatých rezerv uveřejněn.

šlechty, které se v mnohém podobá postavení proslulých junkerů východolabských. Jako ve východním Prusku zkonfiskovali Němci země slovanské, zrovna tak učinilo Rakousko a jeho šlechtičtí náhončí po bitvě bělohorské. Výsledkem těchto i předešlých loupeží bylo, že se v Čechách utvořily velkostatky stejných rozměrů, jakých jsou některé malé německé státy. Tito velkostatkáři jsou převážnou většinou Rakušáci citěním a budou asi představovat nebezpečný živel. Čechy budou moci v takovém případě následovati metody přijaté v Irsku, totiž výkupu půdy a jejího rozdělení v menší díly.

V. **Národnostní menšiny v Čechách.** — Protože není mým úmyslem tajiti nesnáze, jež se naskytají při zřízení svobodných Čech, jest třeba upozorniti na otázky národnostních menšin.

Český stát bude sestávati, v okrouhlých číslech, z 9,000.000 Čechův a Slováků, z 230.000 slezských Poláků, z 3,000.000 Němcův a ze 150.000 slovenských Maďarů.

Třebaže se zasazujeme o princip národnostní, toužíme **zachovati své menšiny**. Zdá se to paradoxem, ale je to obsaženo ve významu národnostního principu, který toužíme zachovati. Čechy jsou jedinečným příkladem země, ve které jsou národnosti veskrze smíšeny. Mezi Italy a Němci jsou národopisné hranice prostě a zřetelně určeny. Není tomu tak v Čechách, kde v přechetných městech jsou značné menšiny německé nebo české. Němci namítají, že české menšiny v severních Čechách atd. jsou složeny „jenom“ z dělníků — z lidí, kteří jedí německý chléb: ale tento protisociální důvod jest samozřejmě nesprávný a jest v rozporu s postupujícím zprůmyslověním Čech, které, jak jest přirozeno, potřebují „pracovníků“ pro vlastní

továrny, k tomu ještě byli titíž Němci, které vyzvali Češi k nastěhování.

Otázka národnostních menšin má svrchovanou důležitost nejen v Čechách, nýbrž ve všech zemích, vzhledem k tomu, že všechny státy ve příčině národnostní jsou smíšené. Protože nová Evropa nebude moci býti znovu vybudována na základě přesně národnostním, budou musit býti respektována národnostní práva menšin. To se stane i v Čechách. Češi vždy se domáhali práv stejných, nikoli vyšších. Díky ústřední poloze bude zájmem Čech popřítí všech-něch práv Němcům i oběma menším menšinám. Zdravý lidský rozum toho vyžaduje. Nebude odporovati duchu návrhu, že práva národnostních menšin budou schválena a zajištěna mezinárodním tribunálem.

Jest třeba míti na paměti, že jsou **značné české menšiny v Dolních Rakousích a ve Vídni** (půl milionu) a že jsou Češi také v pruském Slezsku, v územích kladském a ratibořském a že jest silná menšina srbská v Lužici.

Jestliže Němci trvají na důvodu, že jejich vzdělanost jim propůjčuje právo ovládati národy méně vzdělané, jest třeba zdůraznit, že Češi nejsou méně vzdělanější Němců. Také rakouská statistika udává menší počet analfabetů v Čechách nežli v německém Rakousku.

Ale prostředek spíše finanční, jenž bude moci přispěti k novému uspořádání národnostních menšin. Politikové němečtí i rakouští, obzvláště pangermánští, mnohokrát navrhovali, aby rozličné státy přijaly soustavnou výměnu národnostních menšin. Vidím, že v Anglii pan **Buxton** doporučuje tento prostředek pro Balkán. Je dovoleno pochybovati, byl-li by takový prostředek účinný, kdyby byla povolena rovnost národnostních práv. Maďaři se pokoušeli před něko-

lika lety přivésti nazpět do vlasti malé maďarské menšiny z Bukoviny; pokus skončil se naprostým neúspěchem, protože osadníci navrácení své vlasti velmi brzy dali výhost Uhrám a vrátili se do Bukoviny. Po válce však mnohé země budou potřebovat lidí, rolníků, řemeslníkův a živnostníkův, a tu snad bude možno pokusit se o soustavné přesazení národnostních menšin.

VI. Mezinárodní postavení Čech v znovuzrozené Evropě. — Znovuzřízení samostatných Čech jest jen částí rekonstrukce, již obmyslejí spojenci. Úzce jsou spiaty s otázkou českou otázka polská a otázka jihoslovanská. Poláci, Češi a Jihoslované tvoří přirozenou hráz proti Němcům, Maďarům a Turkům a proti pangermánským plánům na východ. **Osvobození a sjednocení Poláků i Čechů zasáhne přirozeně Prusko: rozdrtní pruský militarismus znamená vskutku osvobození obou národů, které jsou jeho bezprostřední obětí.** Spojení všech Poláků znamená přirozeně osvobození Poznaně i pruského Slezska ze jha pruské nadvlády a osvobození Haliče i Bukoviny ze jha nadvlády rakouské. Tato slovanská hráz nebude ovšem vybudována ve smyslu tak zvaných **států nárazníkových**. Stát nárazníkový předpokládá trvalé spojení dvou sousedů, kdežto program spojenců má na mysli znovuzřízení a znovuzrození celé Evropy. Osvobození Rumunův a Italův, kterého požadují spojenci, vyžaduje ještě **důkladnějšího rozkouskování Rakousko-Uherska**, které jest ve skutečnosti obsaženo v programu spojenců. „Trvalý mír“ značí zničení tohoto středověkého nenárodního státu. †

Také Maďaři budou míti svůj vlastní stát, omezený přirozeně na hranice jejich národnosti, stejně německé Rakousko. Plán spojenců zahrnuje stvoření toliko jednoho, nanejvýše dvou nových států: **Čech a Polsky;**

ostatní změny zvětší nebo zmenší jen státy již existující. Rakousko a Uhry budou zmenšeny; Itálie, Rumunsko, Srbsko budou zvětšeny. Národy budou osvobozeny od dynastie utlačovatelů: od Habsburků; a národy utlačovatelů, německý a maďarský, budou donuceny, aby v budoucnosti počítaly jediné s vlastními silami.

Pan **Balfour** správně zdůrazňuje fakt, že program spojenců zeslabí německou panovačnost a zabezpečí svobodu i neodvislost potlačených národů, protože Rakousko v nynějším útvaru není méně německé nežli Prusko.

Zeměpisná poloha ve středu Evropy a odpor proti Německu a utlačovatelskému pangermanismu zaručují Čechám onu velikou politickou důležitost, naznačenou v notě spojenců prezidentu Wilsonovi, v níž se požaduje osvobození Čechův a Slovákův. **A jest v zájmu spojenců osvoboditi Čechy, mají-li býti pruský militarismus a německá panovačnost rozdrceny a německý plán Berlín—Kairo a Berlín—Bagdad zmařen.** Plán spojenců i nepřátel jest dalekosáhlý plán faktické politiky. Válka i její následky jsou ohromnou událostí v dějinách lidstva. **Války napoleonské, válka třicetiletá, války křížácké — to všechno byly dětské žerty u srovnání s touto válkou.** Politikové i státníci reální musejí si uvědomit pravý význam německých i evropských dějin: musejí poznati, jakým směrem budou dějiny pokračovati a jaké mohou a mají býti úkoly a potřeby Evropy.

Netvrdím, že osvobození Čech jest nejživotnější otázkou války; ale mohu bez nadsázky říci, že **úkoly, o které se zasazují spojenci, nemohou býti dokonány bez osvobození Čech.** Budoucí osud Čech bude zkušením kamenem síly, vážnosti a politické schopnosti spojenců.

TISKEM SPOJ. GRAF. ÚSTAVŮ
KOPPE-BELLMANN, A.K.C. SPOL.
••• PRAHA—SMÍCHOV. •••

TRŽEŇSKÝ ODBOR HŘEŠTIVŮ
BEVĚLŮVSKÉHO NERVENŮ
1911

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POC

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRA

DB
205
.3
M37419

Masaryk, Tomas Garrigu
Budouci Cechy

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 30 13 12 002 7